

UZASADNIENIE

Rozpoczęta w 1999 r. reforma polskiego systemu emerytalno-rentowego należała do najważniejszych reform polskiej transformacji. Przebudowa systemu miała na celu przygotowanie polskiego systemu emerytalnego do sprostania wyzwaniom wynikającym ze starzenia się polskiego społeczeństwa, poprzez zabezpieczenie pewności realizacji przyszłych świadczeń. Stworzony został nowy system emerytalny, w ramach którego w obowiązkowej jego części wydzielono komponent kapitałowy – otwarte fundusze emerytalne, co pozwoliło na rozwój rynku kapitałowego w Polsce.

W nowym systemie, na wysokość przyszłej emerytury wpływa kilka istotnych czynników, do których należy zaliczyć:

- 1) długość stażu ubezpieczeniowego oraz wysokość zarobków przed dniem 1 stycznia 1999 r. (co ma odzwierciedlenie w wysokości kapitału początkowego),
- 2) liczbę przepracowanych lat oraz wysokości zarobków po dniu 31 grudnia 1998 r. (co odzwierciedla kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego),
- 3) wysokość wskaźników waloryzacji składek i kapitału początkowego (dotychczasowych i przyszłych),
- 4) wiek przejścia na emeryturę (z uwagi na tzw. średnie dalsze trwanie życia stosowane przy obliczeniu emerytury).

Nowa formuła ustalania wysokości świadczenia emerytalnego w silny sposób promuje dłuższe pozostawanie na rynku pracy i późniejsze przechodzenie na emeryturę. Uzależnia ona bowiem wysokość świadczenia od wielkości zgromadzonego przez ubezpieczonego kapitału na jego indywidualnym koncie w ZUS oraz średniego dalszego trwania życia w wieku przejścia na emeryturę. Kapitał rośnie wraz z kolejnymi wpłacanymi składkami. Im dłużej podlega się ubezpieczeniom, tym kapitał jest większy. W im późniejszym zaś wieku ubezpieczony przejdzie na emeryturę, tym dalsza przewidywana długość życia będzie niższa, a świadczenie emerytalne – wyliczone na podstawie nowej formuły – wyższe. A zatem w sposób oczywisty, dłuższe pozostawanie na rynku pracy sprzyja zwiększeniu zgromadzonego kapitału, co w sposób istotny przekłada się na wysokość świadczenia.

Nikt w Europie nie ma już dzisiaj wątpliwości, że wysokość emerytury ściśle uzależniona jest od długości aktywności zawodowej.

Zatem, mając na uwadze wysokość przyszłych świadczeń, nie można pominąć znaczenia okresów dezaktywizacji zawodowej spowodowanej rodzicielstwem. Ustawodawca zauważył ten problem, uznając za właściwe objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi osób pobierających zasiłki macierzyńskie i przebywających na urlopach wychowawczych. O ile nie ma wątpliwości, że prawo do zasiłku macierzyńskiego jest przywilejem wszystkich ubezpieczonych, które w okresie ubezpieczenia chorobowego urodziły lub przyjęły na wychowanie dziecko, o tyle sytuacja rodziców wychowujących dzieci jest zróżnicowana.

Należy wskazać, że wsparcie rodziny jest jednym z niezwykle istotnych obszarów działalności państwa i znajduje głębokie uzasadnienie w kontekście prowadzonych rozwiązań dotyczących podwyższenia wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn. Rozwiązania o charakterze prawnym, instytucjonalnym i programowym z obszaru polityki rodzinnej powinny się bowiem przyczynić m.in. do wzrostu demograficznego, równie istotnego dla systemu emerytalnego, jak wydłużenie okresu aktywności zawodowej.

Konsekwentnie prowadzona, efektywnie ukierunkowana polityka prorodzinna, wymagająca jednak wyższych niż obecne nakładów budżetowych, może wpłynąć na osłabienie negatywnych tendencji demograficznych oraz przyczynić się do wzrostu świadczeń osób, których przerwy w aktywności zawodowej związane są z rodzicielstwem.

Niniejszy projekt ustawy jest pierwszą propozycją wpisującą się w filozofię długookresowych działań państwa, które powinny zmierzać do odwrócenia zjawiska depopulacji Polski, a w konsekwencji poprawy długoterminowej sytuacji finansowej ubezpieczeń społecznych i budżetu państwa przy jednoczesnym zabezpieczeniu wysokości świadczeń osób wychowujących dzieci. Projekt ten ma tę zaletę, że wymaga stosunkowo niewysokich w chwili obecnej nakładów przy oczekiwanych istotnych korzyściach finansowych w przyszłości, jednocześnie poprawiając w sposób wyraźny oczekiwane zabezpieczenie emerytalne osób, które podjęły się trudów i wyzwań rodzicielstwa.

Należy zwrócić uwagę, że w ramach konsultacji nad projektem ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, której główną

propozycją było stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, partnerzy społeczni podkreślali konieczność podjęcia przez Rząd działań m.in. w obszarze polityki rodzinnej.

Jednym z postulatów było zrównanie praw kobiet bez względu na rodzaj zatrudnienia (umowa o pracę, prowadzenie działalności gospodarczej), np. w zakresie urlopu wychowawczego, w tym wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym samozatrudnieni – kobiety i mężczyźni – powinni mieć, tak jak osoby na etacie, prawo do urlopu wychowawczego i odprowadzonych w tym czasie przez państwo składek emerytalnych od 60% przeciętnego wynagrodzenia naliczanego za poprzedni kwartał.

Ważną część polityki prorodzinnej stanowi polityka pronatalistyczna, która polega na tworzeniu przez państwo różnorodnych zachęt, w tym materialnych, do zwiększania liczby dzieci w rodzinie. Polityka prorodzinna i społeczna ma na celu przede wszystkim dobro rodziny i społeczeństwa. Każda rodzina jest ważna i ma prawo do oparcia w społeczeństwie lokalnym i działań państwa stwarzających samodzielną przestrzeń rozwoju dla każdej z nich.

Rozwiązania dotyczące polityki rodzinnej (zwłaszcza ochrona macierzyństwa i zapewnienie powrotu kobiet na rynek pracy) powinny być adresowane poza system emerytalny, jako związane z inną domeną polityki społecznej. Stąd też Rada Ministrów zadeklarowała, że w odrębnym projekcie ustawy zostaną zaproponowane rozwiązania wspierające rodzicielstwo.

Projektowana nowelizacja ustawy zawiera propozycję zmiany zasad w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresie przerwy w aktywności zawodowej, w związku z wychowywaniem dziecka.

Zgodnie z aktualnie istniejącymi regulacjami, co do zasady tylko pracownik ma prawo do podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w okresie przerwy w wykonywaniu zatrudnienia, w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W myśl przepisu art. 186 Kodeksu pracy, pracownik zatrudniony co najmniej 6 miesięcy ma prawo do urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia. Pracownik – dodatkowo – może skorzystać z urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, jeżeli z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, dziecko wymaga osobistej opieki pracownika. Urlopu

wychowawczego udziela się na wniosek pracownika i aktualnie może być on wykorzystany najwyżej w 4 częściach.

W okresie urlopu wychowawczego pracownik podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, co ma wpływ na wysokość jego późniejszych świadczeń. Aktualnie podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia, zgodnie z art. 18 ust. 5b i ust. 14 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej ustawą o „s.u.s.”, stanowi kwota 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, nie wyższa niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających urlop wychowawczy. Taka podstawa wymiaru składek dla osób przebywających na urloпах wychowawczych obowiązuje od dnia 1 stycznia 2012 r. Składki te finansuje w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy podkreślić, że wśród licznych grup ubezpieczonych podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jedynie pracownikom, funkcjonariuszom służby celnej oraz pracującym w spółdzielni członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych przysługuje prawo do urlopu wychowawczego. Związane jest to z faktem, że cechą charakterystyczną stosunku pracy, pokrewnego mu wykonywania zatrudnienia w ramach członkostwa w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych czy spółdzielniach kółek rolniczych (albo odpowiednio służby celnej) jest osobiste świadczenie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Odnosząc się do innych ubezpieczonych, należy wskazać, że zarówno osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, jak i zleceniobiorcy nie mogą w obecnym stanie prawnym korzystać z urlopu wychowawczego, gdyż jest to prawo przysługujące jedynie pracownikom, tj. osobom zatrudnionym w ramach stosunku pracy. W przypadku konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem, osoba prowadząca działalność gospodarczą może skorzystać z możliwości jej zawieszenia. Od dnia 20 września 2008 r., zgodnie z art. 14a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy. Jednakże w okresie zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z art. 13 ustawy o s.u.s., osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Realizując cele polityki prorodzinnej i kierując się potrzebą zadbania o wysokość przyszłych świadczeń osób wychowujących dzieci, projektodawca uznał za właściwe rozszerzenie kręgu osób, za które budżet państwa opłacałby składki w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. Składki te, tak jak w przypadku osób przebywających na urloпах wychowawczych, finansować ma w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku osób, które mają co najmniej półroczny staż ubezpieczeniowy bezpośrednio przed okresem sprawowania opieki nad dzieckiem, projekt przewiduje, że budżet państwa będzie finansował składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne. Natomiast w przypadku osób dotychczas nieubezpieczonych, bądź których staż ubezpieczeniowy bezpośrednio przed zaistnieniem faktu sprawowania opieki nad dzieckiem jest krótszy niż 6 miesięcy, ustawa przewiduje, że budżet państwa będzie finansował składki na ubezpieczenia emerytalne.

W art. 1 pkt 6 projektu ustawy (zmieniany art. 18 ust. 5b oraz dodawany w nim ust. 5d i ust. 15 ustawy o s.u.s.) wprowadzono dwie podstawy wymiaru składek dla osób rezygnujących z pracy zarobkowej w związku z opieką nad dzieckiem. Dla osób posiadających co najmniej 6-miesięczny staż ubezpieczeniowy w związku z wykonywaną aktywnością zawodową (opłacających przez ten okres składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe) bezpośrednio przed skorzystaniem z możliwości ubezpieczenia w związku z opieką nad dzieckiem, miałyby to być kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, nie więcej jednak, niż przychód (lub odpowiednio kwota zadeklarowana) stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby i nie mniej niż 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Natomiast dla osób duchownych będzie to kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W przypadku osób nieposiadających stażu ubezpieczeniowego, osób nieubezpieczonych, oraz osób z krótszym niż półroczny stażem, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne stanowiłaby kwota 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Zróżnicowanie wynika z faktu, że jakkolwiek ustawodawca prowadzi politykę prorodziną obejmującą maksymalnie szeroki krąg podmiotów, za szczególnie uzasadnione uznał premiowanie osób, które były aktywne zawodowo i odprowadzały

składki na swoje przyszłe świadczenia. Jednocześnie w art. 18 zmienia się ust. 14 w taki sposób, aby zagwarantować pracownikom przebywającym na urloпах wychowawczych podstawę wymiaru składek z tego tytułu nie niższą niż przysługująca osobom dotychczas nieubezpieczonym. Stąd też podstawa wymiaru składek dla wszystkich grup osób dotychczas ubezpieczonych, które podlegałyby ubezpieczeniom w związku z opieką nad dzieckiem będzie ustalona na zbliżonych zasadach.

Natomiast osoby dotąd nieubezpieczone oraz osoby z krótkim stażem ubezpieczeniowym będą miały ustalone inne zasady podlegania ubezpieczeniu za ten okres i inną podstawę wymiaru składek, tj. 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Należy wskazać, że projektowane regulacje opierają się na rozwiązaniach zawartych w Kodeksie pracy, jednakże nie są z nimi tożsame. Projektodawca zdecydował o wprowadzeniu rozwiązań analogicznych, a nie identycznych, kierując się tym, że sytuacja osób prowadzących pozarolniczą działalność czy zleceniobiorców jest niewątpliwie inna niż sytuacja pracowników, do których – w przeciwieństwie do pozostałych grup – stosuje się rozwiązania Kodeksu pracy, ale również na gruncie ustawodawstwa ubezpieczeniowego czy podatkowego. Takie założenie legło u podstaw nieznacznego rozróżnienia sytuacji ubezpieczeniowej pracowników korzystających z urlopu wychowawczego w stosunku do innych podmiotów sprawujących opiekę nad dzieckiem.

W art. 1 pkt 2 (w dodawanym art. 6a ustawy o s.u.s.) projektowanej regulacji wskazano grupy osób i określono zasady, na jakich mogłyby podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W regulacji przyjęto – dla celów opłacania składek – założenia analogiczne do zawartych w Kodeksie pracy, tj. wymóg co najmniej 6-miesięcznego stażu ubezpieczeniowego, wiek dziecka do 4 i odpowiednio 18 lat oraz długość urlopu wychowawczego odpowiednio do 3 i 6 lat. Przyjęto, że ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w związku z opieką nad dzieckiem podlegałyby osoby z co najmniej 6-miesięcznym stażem ubezpieczeniowym, które zaprzestałyby w okresie sprawowania opieki prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub ją zawiesiły albo zaprzestałyby wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo współpracy przy prowadzeniu działalności lub wykonywaniu zlecenia. Za okres ubezpieczenia uznaje się okres

opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Uprawnienie do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w związku z opieką nad dzieckiem przysługiwałoby również osobie duchownej.

Natomiast osoba dotychczas nieubezpieczona lub ze stażem ubezpieczeniowym krótszym niż 6-miesięczny, która złoży oświadczenie do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zamiarze korzystania z prawa do ubezpieczenia w okresie wychowywania dziecka, będzie objęta ubezpieczeniem emerytalnym. W dodawanym art. 6b projektowanej regulacji wskazano krąg osób i określono zasady, na jakich mogłyby podlegać ubezpieczeniu emerytalnemu w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W regulacji przyjęto – dla celów opłacania składek – założenia analogiczne do zawartych w Kodeksie pracy, tj. wiek dziecka do 4 i odpowiednio 18 lat, oraz długość trwania opieki skutkującej ubezpieczeniem emerytalnym odpowiednio do 3 i 6 lat. Przyjęto, że ubezpieczeniu emerytalnemu w związku z opieką nad dzieckiem podlegałyby osoby, które nie podejmowałyby w okresie sprawowania opieki aktywności zawodowej. Przywilej korzystania z możliwości finansowania składek z budżetu państwa za okres sprawowania opieki dotyczy obojga rodziców, nie mogą jednakże z niego korzystać równocześnie.

Podstawowym warunkiem objęcia ubezpieczeniem w związku ze sprawowaniem opieki jest brak innego tytułu do ubezpieczenia. Dodatkowo warunkiem skorzystania z ubezpieczenia w okresie wychowywania dziecka będzie złożenie stosownego oświadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawierającego m.in. datę rozpoczęcia (nie wcześniejszą, niż data złożenia wniosku) i datę zakończenia okresu wychowywania objętego ubezpieczeniem wraz ze skróconym odpisem aktu urodzenia dziecka. Ponadto, w przypadku dziecka niepełnosprawnego, nad którym opieka miałaby trwać przez okres dłuższy niż 3 lata, rodzic powinien przedłożyć orzeczenie o niepełnosprawności dziecka. W przypadku zmiany stanu faktycznego (np. podjęcie pracy zarobkowej, rezygnacja z osobistego sprawowania opieki, zawarcie umowy z nianią, zapewnienie opieki instytucjonalnej) rodzic będzie zobowiązany powiadomić o tym ZUS.

Zgodnie z projektowaną regulacją zmianie ulega bazowa podstawa wymiaru składek dla osób przebywających na urloпах wychowawczych, z ustalanej na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale na ustalaną na podstawie prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Należy

wskazać, że nie powinno to zmienić ogólnych kosztów ponoszonych przez budżet państwa, natomiast z uwagi na fakt, że jest to kwota ustalana raz na rok, a nie co kwartał – zmiana ta wpłynie na ekonomikę postępowania przy ustalaniu podstawy wymiaru składek za te osoby, zarówno po stronie pracodawców (w przypadku pracowników korzystających z urlopu wychowawczego), jak i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (w przypadku pozostałych grup osób podlegających ubezpieczeniom w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem). Dodatkowo wprowadzono dolną granicę podstawy wymiaru składek osób na urloпах wychowawczych – taką samą, jaka obowiązuje dla osób wcześniej nieubezpieczonych.

Ta bazowa podstawa wymiaru składek będzie dotyczyła zarówno osób, które korzystać będą z przerwy w aktywności zawodowej na podstawie projektowanych zmian, jak również wszystkich osób przebywających na urloпах wychowawczych w dniu wejścia w życie tej ustawy. Założono, że w okresie sprawowania opieki nad dzieckiem, podstawa wymiaru składek osób sprawujących opiekę będzie wynosiła 60% prognozowanego wynagrodzenia, z zastrzeżeniem, że w przypadku zleceniobiorców nie może być ona wyższa niż przychód stanowiący dotychczasową podstawę wymiaru składek tych osób w okresie 6 miesięcy przed skorzystaniem z prawa do refundacji składek w związku ze sprawowaniem opieki, a jednocześnie nie niższa niż ta, do której uprawniona jest osoba dotychczas nieubezpieczona. Niezasadne byłoby pozostawienie odmiennej podstawy wymiaru składek dla pracowników przebywających na urloпах wychowawczych, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że urlop wychowawczy jest bazą, punktem wyjścia dla tworzonych aktualnie rozwiązań, nie może być zatem okresem gorzej traktowanym. Niewłaściwe byłoby bowiem, gdyby pracownicy, którzy już korzystają z urlopu wychowawczego, jak również ci, którzy będą z niego korzystali po wejściu w życie regulacji mieli mniej korzystną podstawę wymiaru składek niż pozostali ubezpieczeni.

Ponadto w ustawie o s.u.s. (w art. 1 pkt 8 projektu ustawy) wprowadzono zmiany w zakresie podstawy wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, zmierzające do zmiany zasad ustalania górnej granicy tej podstawy – z cokwartalnej na coroczną – dostosowując ją tym samym do wprowadzonej od 2009 roku podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Projekt zawiera również regulacje dotyczące objęcia ubezpieczeniem społecznym finansowanym ze środków publicznych osób wychowujących dzieci i ubezpieczonych

w systemie rolniczym oraz w zakresie prawa do zasiłku macierzyńskiego przysługującego w związku z przysposobieniem dziecka.

W art. 2 pkt 2 projektowanej ustawy (dodawane art. 16a–16c w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników) wskazano, że za rolnika lub domownika podlegającego ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, w związku z osobistym sprawowaniem opieki nad dzieckiem w wieku odpowiednio do lat 4 lub 18, i w okresie do 3 i odpowiednio do 6 lat, składka na to ubezpieczenie finansowana będzie z dotacji budżetu państwa do Funduszu Emerytalno-Rentowego przeznaczonych na te składki od dnia zgłoszenia przez rolnika wniosku wraz z oświadczeniem o sprawowaniu przez te osoby osobistej opieki nad dzieckiem. Składka miesięczna za te osoby ma wynosić 10% emerytury podstawowej.

Jednocześnie z uwagi na specyfikę pracy w rolnictwie (prowadzenie cyklu produkcji roślinnej i zwierzęcej) odstąpiono w tym przypadku od wymogu zaniechania wykonywania pracy, ponieważ nie jest możliwe dokonanie przerwy w prowadzeniu działalności rolniczej w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Wiązałoby się to bowiem z całkowitym zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej (przekazaniem rodzinnego gospodarstwa rolnego i utratą statusu rolnika), pozbawieniem warsztatu pracy i źródła utrzymania dla całej rodziny rolniczej (małżonka i domowników). W okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem działalność rolnicza może być prowadzona w zakresie ograniczonym, np. jedynie w zakresie zarządzania gospodarstwem. Natomiast w przypadku małżonka rolnika wymaganie zastosowania przerwy w pracy z uwagi na sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem byłoby sprzeczne z generalną zasadą ubezpieczenia społecznego rolników, która traktuje małżonka rolnika w kwestii obowiązku ubezpieczenia tak jak rolnika, nawet jeżeli małżonek nie pracuje w gospodarstwie rolnym, a jedynie pracuje w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem rolnym (art. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Specyfika pracy w rodzinnym gospodarstwie rolnym przejawia się bowiem także w jedności gospodarstwa rolnego i gospodarstwa domowego, a co za tym idzie z brakiem czasowego i przestrzennego oddzielenia sfery produkcji od działań na rzecz gospodarstwa domowego. Tak więc obecnie prowadzenie przez małżonka rolnika gospodarstwa domowego i sprawowanie opieki nad dzieckiem nie wyłącza go z ubezpieczenia społecznego rolników i obowiązku opłacania składek. Problem ten generalnie dotyczy kobiet. Jeżeli w tym

czasie składka ta będzie finansowana z budżetu państwa, będzie to wymierna pomoc dla rodziny rolniczej w ramach prowadzonej polityki prorodzinnej, co jest zgodne z celem projektowanej regulacji.

W przypadku rolników prowadzących pozarolniczą działalność, warunkiem finansowania składek z dotacji budżetu państwa jest zaprzestanie lub zawieszenie prowadzenia tej działalności w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Ustawa przyjmuje również rozwiązania dla rolników, ich domowników i członków rodziny, którzy do tej pory nie podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników albo nie spełniali warunków do podlegania temu ubezpieczeniu, sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem, na zasadach i w okresach określonych dla ubezpieczonych. Wśród tych osób będą zatem osoby pracujące w tym gospodarstwie i z tego względu chcące mieć w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem finansowane składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Osoby te mogą zgłosić wniosek do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym w tym okresie.

Tak jak w przypadku osób dotychczas ubezpieczonych w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, składka na to ubezpieczenie finansowana będzie z dotacji budżetu państwa do Funduszu Emerytalno-Rentowego, przeznaczonej na te składki. Składka miesięczna za te osoby także ma wynosić 10% emerytury podstawowej.

Warunkiem objęcia ubezpieczeniem w związku ze sprawowaniem opieki jest brak innego tytułu do ubezpieczenia. Ponadto ustawa przesądza, że w przypadku gdy do korzystania z prawa do refundacji składek uprawnieni są oboje rodzice – prawo to przysługuje jednemu z nich.

Projekt zakłada również zmiany w zakresie prawa do zasiłku macierzyńskiego osób podlegających systemowi rolniczemu w związku z przysposobieniem dziecka. Zmiana zmierza do zrównania sytuacji tych osób, z sytuacją osób podlegających ubezpieczeniom w systemie powszechnym. Zmiana ta nie rodzi skutków finansowych dla budżetu państwa. Jest to bowiem świadczenie finansowane z Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników, samofinansującego się ze składek rolników. Szacuje się, że wzrost wydatków FSUSR będzie nieznaczny, dotyczyć bowiem może kilkudziesięciu świadczeń rocznie. Aktualnie zasiłek macierzyński rolnika wynosi 4-krotność emerytury podstawowej.

Kolejne zmiany zaproponowane w regulacji są następstwem zmian w ustawie o s.u.s. W ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (art. 5 projektu ustawy) wprowadzono przepis dotyczący możliwości zawieszenia prowadzenia pozarolniczej działalności przez przedsiębiorcę niezatrudniającego pracowników, na okres do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki osoby prowadzącej działalność, przez okres do 6 lat nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Wskazano, że podobnie jak w przypadku pracowników – może korzystać z tego uprawnienia w częściach oraz że uprawnienie to przysługuje odrębnie na każde dziecko. Przyjęto, że w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą będą to cztery części. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej jest aktem regulującym podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także zasady zawieszania wykonywania tej działalności, stąd projektodawca uznał ten akt prawny za najwłaściwszy do uregulowania w nim zasad zawieszenia działalności także w przypadkach związanych z rodzicielstwem.

W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (art. 4 projektu ustawy) uzupełniono przepisy w zakresie utraty dochodu w związku z zaprzestaniem wykonywania pozarolniczej działalności, dopisując, że za utratę dochodu należy rozumieć też utratę dochodu spowodowaną zarówno wyrejestrowaniem pozarolniczej działalności gospodarczej, jak i jej zawieszeniem w związku z opieką nad dzieckiem. Analogicznie zmieniono przepisy dotyczące uzyskania dochodu. Zmiana powyższa wydaje się neutralna i jest doprecyzowaniem obowiązujących przepisów.

Regulacje wprowadzane w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 6 projektu ustawy) dotyczą zasad podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w okresie sprawowania opieki. Osoby korzystające z przerwy w aktywności zawodowej w związku z wychowaniem dziecka, które podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, będą podlegały również ubezpieczeniu zdrowotnemu z tego tytułu, o ile nie mają innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla tych osób jest taka sama, jak dla pracowników przebywających na urloпах wychowawczych – tj. kwota świadczenia pielęgnacyjnego. Płatnikiem składek

w przypadku osób podlegających ubezpieczeniom w systemie powszechnym będzie ZUS. Do tego organu będzie też należał obowiązek zgłoszenia tych osób do ubezpieczenia zdrowotnego.

Projektowana regulacja zawiera również zmianę w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 3 projektu ustawy) dotyczącą sposobu wydawania i podpisywania decyzji waloryzacyjnych; powyższa zmiana wynika z postulatów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który korzystał z takiego rozwiązania w tym roku i wskazał na jego skuteczność.

W art. 9 projektu ustawy proponuje się, aby z sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne służącego do obliczenia wskaźnika waloryzacji składek emerytalnych za rok 2013 i za IV kwartał 2013 r. wyłączyć kwotę dodatkowych składek na ubezpieczenie emerytalne finansowaną z budżetu państwa za osoby dotychczas nieubezpieczone (lub z krótszym niż 6-miesięczny stażem ubezpieczeniowym), o których mowa w projektowanym art. 6b ustawy zmienianej w art. 1 projektowanej ustawy. Proponowane w ustawie wsparcie rodzicielstwa wymagać będzie zwiększenia nakładów budżetowych. Budżet państwa nie powinien natomiast ponosić dodatkowych wydatków będących skutkiem wzrostu przypisu składek powstałego w wyniku objęcia ubezpieczeniem dodatkowej grupy osób na koszt budżetu państwa.

Projektuje się, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 września 2013 r., z wyjątkiem przepisów dotyczących podstawy wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, których wejście w życie planowane jest na dzień 1 stycznia 2014 r.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt ustawy został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Nie wpłynęły zgłoszenia podmiotów zainteresowanych pracami nad projektem w trybie ww. ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Główną proponowaną zmianą jest wprowadzenie opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób sprawujących opiekę nad dzieckiem i z tego tytułu rezygnujących z dotychczasowej aktywności zawodowej, tj.:

- osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą,
- osób prowadzących inną działalność pozarolniczą,
- osób wykonujących przez okres co najmniej 6 miesięcy pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług,
- oraz osób z nimi współpracujących,
- duchownych,

a także:

- osób nieubezpieczonych – w tym przypadku jedynie składek na ubezpieczenie emerytalne, jeżeli osoba chce podlegać ubezpieczeniu w systemie powszechnym,
- osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników.

1. Podmioty, na które będą oddziaływały proponowane rozwiązania

Proponowane rozwiązania będą miały wpływ na:

- osoby wychowujące dzieci,
- budżet państwa,
- Fundusz Ubezpieczeń Społecznych,
- Narodowy Fundusz Zdrowia,
- otwarte fundusze emerytalne,
- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2. Zakres konsultacji społecznych

Projekt ustawy został przekazany do konsultacji międzyresortowych, w tym Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prezesowi Narodowego Funduszu Zdrowia i Komisji Nadzoru Finansowego oraz następującym partnerom społecznym:

1. Organizacje związkowe:

- 1) NSZZ „Solidarność”,

- 2) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
 - 3) Forum Związków Zawodowych.
2. Organizacje pracodawców:
 - 1) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
 - 3) Związek Rzemiosła Polskiego,
 - 4) BCC – Związek Pracodawców,
 3. Konferencja Episkopatu Polski.
 4. Polska Rada Ekumeniczna.
 5. Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt został również przekazany:

- Krajowej Izbie Gospodarczej,
- Izbie Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych,
- Centrum Adama Smitha,
- Krajowej Radzie Izb Rolniczych.

Projekt przekazano do konsultacji organizacjom kobiecym:

- Kongresowi Kobiet Polskich,
- Stowarzyszeniu Aktywne Kobiety,
- Bałtyckiemu Centrum Gender,
- Demokratycznej Unii Kobiet,
- Europejskiemu Forum Właścicielek Firm,
- Federacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny,
- Lidze Kobiet Polskich,
- Międzynarodowej Fundacji Kobiet,
- Stowarzyszeniu Współpracy Kobiet, NEWW Polska (NP).

Projekt ustawy został przekazany również do zaopiniowania organizacjom rolniczym i związkom zawodowym rolników, w tym:

- Radzie Ubezpieczenia Społecznego Rolników,

- Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu Rolników Indywidualnych „Solidarność”,
- Związkowi Zawodowemu Rolnictwa „Samoobrona”,
- Krajowemu Związkowi Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,
- Związkowi Zawodowemu Rolników „Ojczyzna”,
- Związkowi Zawodowemu Rolników Rzeczypospolitej „Solidarni”,
- Związkowi Zawodowemu Centrum Narodowe Młodych Rolników,
- Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych Oddział Siedlce,
- Związkowi Zawodowemu Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”,
- Związkowi Zawodowemu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „REGIONY”,
- Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych.

Projekt przekazano również Rzecznikowi Ubezpieczonych i Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych kierunkowo poparło zaproponowane zmiany. Związek zakwestionował jednak różnicowanie osób ze stażem ubezpieczeniowym i nieubezpieczonych, wskazując, że ma to charakter dyskryminujący w stosunku do osób, które nie nabyły stażu ubezpieczeniowego nie ze swojej winy.

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, opiniując projekt, wniósł zastrzeżenia w zakresie wyłączenia spod regulacji osób, których dzieci urodziły się przed wejściem w życie ustawy, zróżnicowania podstawy wymiaru składek dla osób ubezpieczonych bezpośrednio przed skorzystaniem z przerwy na wychowywanie dziecka i dla osób, które tego ubezpieczenia nie mają, jak również warunek 6-ciomiesięcznego stażu ubezpieczeniowego. „Solidarność” wskazała, że wśród osób nieubezpieczonych mogą być osoby również z długim stażem ubezpieczeniowym oraz takie, których umowa na czas określony uległa rozwiązaniu w trakcie urlopu wychowawczego. Tym samym – wskazuje NSZZ – dla tych osób projektowane regulacje są niekorzystne. Poprawiony projekt ustawy uwzględnia postulat NSZZ „Solidarność” w zakresie objęcia ubezpieczeniami również rodziców dzieci, które urodziły się przed dniem wejścia w życie ustawy.

Forum Związków Zawodowych pozytywnie oceniło projekt, uznając, że wpisuje się on w postulaty zgłaszane przez FZZ i wskazując, że objęcie prawem do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób nieubezpieczonych jest pozytywnym elementem w budowaniu polityki prorodzinnej państwa. Ponadto zauważa możliwość rozważenia zastąpienia wymaganych dokumentów – skróconego odpisu aktu urodzenia dziecka i zaświadczenia o niepełnosprawności, oświadczeniami osoby zainteresowanej.

Krajowa Izba Gospodarcza stoi na stanowisku, że pozytywnie należy ocenić projekt zmian zmierzających do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem szerszego kręgu podmiotów, szczególnie osób prowadzących działalność gospodarczą.

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan podniosła, że prawo do urlopu wychowawczego powinno przysługiwać wszystkim osobom, które przez okres co najmniej 6 miesięcy opłacały składki na ubezpieczenia społeczne, naliczane od podstawy nie niższej niż płaca minimalna, bez względu na posiadany tytuł do ubezpieczeń, a podstawa wymiaru składek dla tych osób w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem powinna być dla wszystkich tych grup równa i wynosić 60% przeciętnego wynagrodzenia. Byłoby to spójne z przedstawianymi w toku debaty dotyczącej podwyższania wieku emerytalnego propozycjami Lewiatana. Warunek 6-miesięcznego stażu powinien bezwzględnie limitować prawo do urlopu wychowawczego wszystkich beneficjentów. Zatem, w ujęciu PKPP Lewiatan prawo do opłacania składek z budżetu państwa nie powinno dotyczyć osób dotąd nieubezpieczonych oraz osób bezrobotnych. Zdaniem opiniodawcy, opłacenie tych składek może być czynnikiem zniechęcającym do poszukiwania pracy przez te osoby.

Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej pozytywnie oceniają propozycje zawarte w projekcie, wskazując, że w ich przekonaniu aktualne przepisy gwarantujące finansowanie składek wyłącznie pracownikom są niezgodne z Konstytucją. Jednocześnie wskazują na konieczność usprawnienia instytucjonalnego systemu opieki nad dziećmi.

Krajowa Rada Izb Rolniczych wskazała, że zawarte w projekcie rozwiązania prorodzinne są zgodne z oczekiwaniami środowiska wiejskiego.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów popierając projekt, wyraził opinię, że zaproponowana regulacja zmierza w dobrym kierunku i stanowi pierwszy krok na drodze wypracowania spójnej polityki prorodzinnej, która jest niezbędna do zahamowania niekorzystnych trendów demograficznych.

Uwagi do projektu zgłosiła Kancelaria Prezydenta RP, wskazując że idea projektu co do zasady jest słuszna. Niemniej jednak zauważa, że nie uwzględnia on wszystkich grup ubezpieczonych, np. nakładców. Ponadto wskazuje na ryzyko nadużyć związanych z fikcyjnym zawieraniem umów cywilnoprawnych i zakładaniem działalności gospodarczej jedynie w celu skorzystania z późniejszego opłacania składek z budżetu państwa. Dodatkowo podniesiono, że zaproponowana wysokość podstawy wymiaru składek dla osób nieubezpieczonych jest wyższa niż wysokość podstawy wymiaru składek niektórych kategorii osób ubezpieczonych, co może zniechęcać do podejmowania, w okresie wychowywania dziecka, jakiegokolwiek aktywności zawodowej. Jednocześnie podnosi problem ubezpieczenia osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Należy jednak wskazać, biorąc pod uwagę treść art. 87 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, że podstawa wymiaru składek osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, przy obliczaniu okresów składkowych, nie będzie skutkowałą zaniżeniem świadczenia emerytalnego. Kancelaria podnosi również, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie sprawowania opieki nie może być ustalana w oderwaniu od dotychczasowej. Ten postulat w poprawionym projekcie ustawy został uwzględniony. Jednocześnie Kancelaria Prezydenta wskazuje na możliwą niekonstytucyjność w zakresie, w jakim rolnicy mogą łączyć opiekę nad dzieckiem z działalnością rolniczą. Dodatkowo Kancelaria zakwestionowała ograniczenie obowiązywania projektowanych rozwiązań do rodziców dzieci urodzonych po ich wejściu w życie – zostało to uwzględnione w poprawionym projekcie.

Rzecznik Ubezpieczonych ma zastrzeżenia do niektórych propozycji rozwiązań zawartych w projekcie. Rzecznik wskazuje na możliwość wprowadzenia rozwiązań zmierzających do objęcia części osób sprawujących opiekę nad dzieckiem jedynie ubezpieczeniem emerytalnym. Kwestionuje fakt opłacania składek na ubezpieczenie rentowe w okresie wychowywania dziecka, wskazując,

że nie powinny być one opłacane z budżetu państwa. Podnosi, że opłacanie składek w tym okresie ma wpłynąć na wzrost świadczenia emerytalnego w przyszłości, zatem z budżetu państwa powinna być finansowana jedynie składka emerytalna. Ten postulat został w nowym projekcie uwzględniony w zakresie, w jakim dotyczy on osób dotychczas nieubezpieczonych. Rzecznik Ubezpieczonych wskazuje ponadto na wątpliwości dotyczące podstawy wymiaru składek osób wychowujących małe dzieci w stosunku do osób aktywnych zawodowo. Wychodzi z założenia, że rodzice aktywni zawodowo nie powinni „tracić” z tytułu aktywności zawodowej, co oznacza, że jeżeli w okresie odpowiadającym okresowi urlopu wychowawczego podjęliby pracę zarobkową i z tego tytułu podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne byłaby niższa niż 60% przeciętnego wynagrodzenia, budżet państwa powinien premiować te osoby, uzupełniając im podstawę wymiaru składek do tej kwoty.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wydatki z tytułu opłacania składek

Proponowane rozwiązania będą miały wpływ na sytuację finansową budżetu państwa, z którego będą finansowane składki za osoby objęte ubezpieczeniami społecznymi w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. Przyjęte założenie, że osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, będzie mogła podlegać ubezpieczeniom społecznym w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, może przesunąć ciężar opłacania składek na te ubezpieczenia z samorządów na budżet państwa.

Do celów oszacowania skutków finansowych przyjęto następujące informacje:

- informacje o urodzeniach w 2010 r. (GUS, Rocznik demograficzny) – 413,3 tys. ogółem, w tym 11,2 tys. urodzeń mnogich,
- liczba kobiet, które w 2011 r. pobierały zasiłek macierzyński z FUS wyniosła – 363,2 tys. osób,
- liczba dni przy zasiłkach macierzyńskich wypłaconych z FUS osobom prowadzącym pozarolniczą działalność oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umów zlecenia, umów agencyjnych lub innych umów o świadczenie

usług w okresie od stycznia do grudnia 2011 r. wyniosła – 2 466,7 tys. dni, co stanowi ok. 6% ogółu liczby dni zasiłkowych,

- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wypłaciła w 2010 r. – 35.947 zasiłków macierzyńskich,
- do celów prognostycznych przyjęto informację o kształtowaniu się liczby urodzeń z prognozy przygotowanej przez Ageing Working Group (AWG). Zgodnie z sugestią Ministerstwa Finansów przyjęto, że proponowane rozwiązania podwyższą przeciętną liczbę dzieci urodzonych przez kobiety objęte zmianami o 5%, poczynając od 2013 r.,
- ze względu na długi okres prognozy oraz niezbędny zakres mierników makroekonomicznych przyjęto założenia makroekonomiczne przygotowane przez Ministerstwo Finansów przy pracach nad ustawą podnoszącą wiek emerytalny,
- liczbę osób objętych rozwiązaniami projektu ustawy oszacowano na podstawie informacji ZUS i KRUS o pobieranych świadczeniach macierzyńskich oraz ogólnej liczbie urodzeń według wieku. Założono, że w następnych latach struktura urodzeń wśród nieubezpieczonych, rolników oraz samozatrudnionych w relacji do ogółem nie będzie ulegać zmianom,
- ze względu na brak informacji, w szacunkach przyjęto wariant maksymalny, tj. założono, że wszystkie świadczenia przyznawane będą według maksymalnych możliwych stawek i przez maksymalny okres. Dotyczy to np. osób prowadzących działalność zarobkową, dla których przyjęto, że wszystkie takie osoby aktualnie ubezpieczone spełniają warunek 6 miesięcy wykonywania działalności,
- do obliczeń przyjęto obowiązującą aktualnie wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę (1500 zł), przeciętne prognozowane wynagrodzenie przyjęte do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek w 2012 r. (3526 zł), aktualnie obowiązującą od 1 marca 2012 r. emeryturę podstawową (799 zł 18 gr).

Na podstawie powyższych założeń przyjęto następującą liczbę urodzeń w poszczególnych latach:

Tabela 1. Liczba urodzeń w poszczególnych latach

Rok	Prognoza AWG	Przyrost liczby urodzeń	Prognoza AWG skorygowana
2013	412543	2764	415307
2014	407652	8193	415845
2015	401461	8069	409530
2016	394120	7921	402041
2017	385822	7754	393576
2018	376796	7573	384369
2019	367283	7382	374665
2020	357543	7186	364729
2021	347762	6990	354752
2022	338019	6794	344813
2023	328530	6603	335133
2024	319543	6422	325965
2025	311209	6255	317464
2026	303729	6105	309834
2027	297279	5975	303254
2028	291920	5867	297787
2029	287678	5782	293460
2030	284584	5720	290304
2031	282622	5680	288302
2032	281733	5662	287395
2033	281790	5664	287454
2034	282640	5681	288321
2035	284026	5709	289735
2036	285708	5742	291450
2037	287497	5778	293275
2038	289167	5812	294979
2039	290530	5839	296369
2040	291424	5857	297281
2041	291692	5863	297555
2042	291300	5855	297155
2043	290295	5835	296130
2044	288660	5802	294462
2045	286371	5756	292127
2046	283571	5699	289270
2047	280403	5636	286039
2048	276801	5563	282364
2049	272814	5483	278297
2050	268548	5397	273945
2051	264120	5308	269428
2052	259720	5220	264940
2053	255436	5134	260570
2054	251348	5052	256400
2055	247533	4975	252508
2056	244002	4904	248906

2057	240825	4840	245665
2058	238068	4785	242853
2059	235722	4738	240460
2060	233169	4686	237856

Na podstawie powyższych informacji oszacowano liczbę urodzeń w danym roku dla poszczególnych kategorii ubezpieczonych (w tys.) (przyjęto stałe proporcje udziału poszczególnych grup ubezpieczonych w urodzeniach ogółem).

Tabela 2. Liczba urodzeń w danym roku dla poszczególnych kategorii ubezpieczonych (w tys.) (w 2013 r. od września)

Rok	Nieubezpieczeni	Osoby prowadzące działalność ¹⁾	Rolnicy
2013	40,2	5,2	12,6
2014	119,2	15,5	37,3
2015	117,4	15,3	36,7
2016	115,2	15,0	36,1
2017	112,8	14,7	35,3
2018	110,2	14,4	34,5
2019	107,4	14,0	33,6
2020	104,5	13,6	32,7
2021	101,7	13,3	31,8
2022	98,8	12,9	30,9
2023	96,1	12,5	30,1
2024	93,4	12,2	29,2
2025	91,0	11,9	28,5
2026	88,8	11,6	27,8
2027	86,9	11,3	27,2
2028	85,4	11,1	26,7
2029	84,1	11,0	26,3
2030	83,2	10,9	26,0
2031	82,6	10,8	25,9
2032	82,4	10,7	25,8
2033	82,4	10,7	25,8
2034	82,6	10,8	25,9
2035	83,0	10,8	26,0
2036	83,5	10,9	26,2
2037	84,1	11,0	26,3
2038	84,6	11,0	26,5
2039	85,0	11,1	26,6
2040	85,2	11,1	26,7
2041	85,3	11,1	26,7

¹⁾ Podlegające ubezpieczeniom w związku z wykonywaną działalnością pozarolniczą lub inną działalnością zarobkową, osoby współpracujące i osoby duchowne, także te, których staż ubezpieczeniowy jest krótszy niż 6 miesięcy

2042	85,2	11,1	26,7
2043	84,9	11,1	26,6
2044	84,4	11,0	26,4
2045	83,7	10,9	26,2
2046	82,9	10,8	26,0
2047	82,0	10,7	25,7
2048	80,9	10,6	25,3
2049	79,8	10,4	25,0
2050	78,5	10,2	24,6
2051	77,2	10,1	24,2
2052	75,9	9,9	23,8
2053	74,7	9,7	23,4
2054	73,5	9,6	23,0
2055	72,4	9,4	22,7
2056	71,3	9,3	22,3
2057	70,4	9,2	22,0
2058	69,6	9,1	21,8
2059	68,9	9,0	21,6
2060	68,2	8,9	21,3

Tabela 3. Wydatki z budżetu państwa na sfinansowanie składek emerytalno-rentowych za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem (składki emerytalnej dla osób nieubezpieczonych):

Rok	Wydatki na sfinansowanie składek emerytalno-rentowej za osoby:				
	Nieubezpieczone - jedynie emerytalna	prowadzące działalność ²⁾	rolników	Razem	Razem
	w mln zł				w % PKB
2013	321,7	111,2	30,3	463,2	0,03%
2014	1025,0	354,4	113,4	1492,8	0,08%
2015	1084,9	374,7	117,9	1577,5	0,08%
2016	1135,1	394,3	121,1	1650,5	0,08%
2017	1176,4	409,0	123,1	1708,5	0,08%
2018	1215,8	423,0	124,7	1763,5	0,08%
2019	1253,3	436,4	125,9	1815,7	0,08%
2020	1291,2	449,8	127,0	1868,1	0,07%
2021	1332,1	464,3	127,9	1924,3	0,07%
2022	1371,7	478,2	128,7	1978,5	0,07%
2023	1410,0	491,6	129,2	2030,8	0,07%
2024	1448,6	505,1	129,7	2083,3	0,07%
2025	1488,3	518,8	130,3	2137,3	0,07%

²⁾ Podlegające ubezpieczeniom w związku z wykonywaną działalnością pozarolniczą lub inną działalnością zarobkową, osoby współpracujące i osoby duchowne, także te, których staż ubezpieczeniowy jest krótszy niż 6 miesięcy

2026	1530,2	533,2	130,9	2194,3	0,06%
2027	1575,6	548,7	131,8	2256,1	0,06%
2028	1624,2	565,2	132,9	2322,3	0,06%
2029	1679,0	583,7	134,4	2397,0	0,06%
2030	1740,9	604,6	136,3	2481,9	0,06%
2031	1811,4	628,4	138,8	2578,5	0,06%
2032	1891,3	655,4	141,8	2688,6	0,06%
2033	1979,8	685,3	145,4	2810,5	0,06%
2034	2079,2	719,0	149,5	2947,6	0,06%
2035	2189,5	756,5	154,2	3100,2	0,06%
2036	2310,3	797,9	159,4	3267,6	0,06%
2037	2440,8	842,7	165,0	3448,5	0,06%
2038	2577,2	889,7	170,7	3637,7	0,06%
2039	2720,4	939,2	176,7	3836,3	0,06%
2040	2868,7	990,7	182,7	4042,1	0,06%
2041	3020,2	1043,5	188,6	4252,3	0,07%
2042	3173,0	1097,0	194,4	4464,4	0,07%
2043	3325,8	1150,5	199,9	4676,3	0,07%
2044	3477,4	1203,8	205,1	4886,3	0,07%
2045	3627,0	1256,4	210,0	5093,4	0,07%
2046	3773,9	1308,0	214,5	5296,4	0,07%
2047	3917,9	1358,7	218,6	5495,2	0,07%
2048	4059,1	1408,3	222,5	5689,9	0,07%
2049	4197,6	1457,0	226,0	5880,6	0,07%
2050	4332,9	1504,7	229,2	6066,9	0,07%
2051	4465,4	1551,2	232,2	6248,8	0,07%
2052	4596,0	1597,0	234,9	6427,9	0,07%
2053	4726,7	1642,5	237,5	6606,7	0,07%
2054	4859,4	1688,6	240,1	6788,1	0,07%
2055	4996,2	1735,8	242,9	6974,9	0,07%
2056	5138,7	1785,0	245,7	7169,4	0,07%
2057	5288,5	1836,4	248,9	7373,8	0,07%
2058	5447,4	1890,9	252,3	7590,6	0,07%
2059	5617,2	1949,0	256,1	7822,4	0,07%
2060	5797,3	2011,1	260,3	8068,7	0,07%

Skutki finansowe dla dochodów FUS będą neutralne, ponieważ dotacja z budżetu państwa na pokrycie składek za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem będzie zmniejszała konieczność niezbędnej dotacji uzupełniającej dla funduszu. Natomiast po 2030 roku w związku z prognozowanym przyrostem siły roboczej można oczekiwać stopniowego wzrostu dochodów funduszy ubezpieczeniowych z tytułu składek.

Jednocześnie wzrosną kwoty przekazywane do otwartych funduszy emerytalnych z tytułu przekazywanych składek.

Tabela 4. Kwoty składek przekazywanych do otwartych funduszy emerytalnych:

Rok	Kwota przekazanych składek w mln zł
2013	57,5
2014	202,7
2015	228,3
2016	253,7
2017	262,9
2018	271,8
2019	280,2
2020	288,7
2021	297,9
2022	306,8
2023	315,3
2024	324,0
2025	332,8
2026	342,2
2027	352,3
2028	363,1
2029	375,3
2030	389,1
2031	404,7
2032	422,5
2033	442,1
2034	464,2
2035	488,8
2036	515,7
2037	544,8
2038	575,3
2039	607,2
2040	640,4
2041	674,2
2042	708,5
2043	742,7
2044	776,6
2045	810,1
2046	843,0
2047	875,3
2048	906,9
2049	937,9
2050	968,3
2051	997,9
2052	1027,2
2053	1056,4
2054	1086,1
2055	1116,6
2056	1148,4
2057	1181,8

2058	1217,2
2059	1255,1
2060	1295,3

Tabela 5. Wydatki z budżetu państwa na sfinansowanie składki zdrowotnej za osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem:

Rok	Osoby prowadzące działalność
	w mln zł
2013	9,0
2014	28,7
2015	30,4
2016	32,0
2017	33,2
2018	34,3
2019	35,5
2020	36,7
2021	37,8
2022	38,9
2023	40,0
2024	41,1
2025	42,2
2026	43,4
2027	44,6
2028	45,9
2029	47,4
2030	49,1
2031	51,0
2032	53,1
2033	55,5
2034	58,2
2035	61,3
2036	64,6
2037	68,1
2038	71,9
2039	75,9
2040	80,0
2041	84,3
2042	88,6
2043	92,9
2044	97,1
2045	101,4
2046	105,5
2047	109,5
2048	113,5
2049	117,4

2050	121,2
2051	124,9
2052	128,6
2053	132,2
2054	135,9
2055	139,7
2056	143,6
2057	147,7
2058	152,0
2059	156,6
2060	154,9

Wydatki z budżetu państwa na pokrycie składek zdrowotnych za osoby sprawujące opiekę nad dziećmi i z tego tytułu podlegające ubezpieczeniom będą stanowiły przychód Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ). W związku z wyższymi dochodami odpowiednio zwiększą się też wydatki NFZ (zasada zrównoważonego planu finansowego w zakresie przychodów i kosztów), tj. w ślad za opłaconą składką, NFZ będzie ponosił koszty świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, udzielanych tym osobom.

Należy wskazać, że na skutek opłacania składki na ubezpieczenie rentowe może wzrosnąć liczba osób uprawnionych do pobierania tego świadczenia, jednakże przyrost ten nie powinien mieć widocznego wpływu na fundusz rentowy.

Opłacanie składek za osoby sprawujące opiekę nad dziećmi, dotychczas nieobjęte ubezpieczeniem emerytalnym, będzie miało wpływ na wysokość ich przyszłych świadczeń emerytalnych.

Biorąc pod uwagę wiek matek w momencie urodzenia dziecka, co do zasady nieprzekraczający 40 lat (patrz tablica), oraz fakt, że osoby nieobjęte ubezpieczeniem są przeważnie osobami młodymi, często przed rozpoczęciem aktywności zawodowej, skutki zwiększonych wypłat na świadczenia emerytalne nie powinny pojawić się przed 2033 r. Ze względu na brak informacji dotyczących wieku matek do celów oszacowania skutków dla wypłat na świadczenia emerytalne przyjęto średni wiek matek 29 lat. Ponadto przyjęto wiek przejścia na świadczenie emerytalne dla kobiet 67 lat, dalsze trwanie życia według obecnie obowiązujących tablic 195,3 miesiąca oraz jednakową waloryzację dla wszystkich kont równą wzrostowi przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Tabela 6. Wiek matek w momencie urodzenia dziecka w 2010 r.:

Wiek matek	Liczba urodzeń	Urodzenia w % ogółem
19 i mniej	18456	4,5%
20-24	79834	19,3%
25-29	152711	36,9%
30-34	113369	27,4%
35-39	41500	10,0%
40-44	7136	1,7%
45-49	293	0,1%
50 i więcej	1	0,0%
Razem	413300	100,0%

Tabela 7. Wzrost wydatków na świadczenia emerytalne z tytułu opłacanych składek za czas sprawowania opieki nad dzieckiem:

Rok	W mln zł	W % PKB
2047	329	0,00%
2048	679	0,01%
2049	1222	0,01%
2050	1971	0,02%
2051	2763	0,03%
2052	3599	0,04%
2053	4481	0,05%
2054	5412	0,05%
2055	6395	0,06%
2056	7432	0,07%
2057	8529	0,08%
2058	9689	0,08%
2059	10918	0,09%
2060	12219	0,10%

Należy zwrócić uwagę, że – ze względu na brak dostatecznych informacji – moment rozpoczęcia wypłat zwiększonych emerytur z tytułu opłacania składek w czasie sprawowania opieki nad dzieckiem oraz wysokość tych wydatków mają charakter przybliżony.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz na sytuację i rozwój regionalny

Proponowane rozwiązania nie będą miały bezpośredniego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz na sytuację i rozwój regionalny. Jednakże w długim okresie przyczynią się do wzrostu zasobów siły roboczej.

Tabela 8.

Rok	Liczba ludności w wieku 15-74 (tys. osób)	
	Scenariusz bazowy	Scenariusz po zmianach
2013	29 957	29 957
2014	29 931	29 931
2015	29 900	29 900
2016	29 868	29 868
2017	29 838	29 838
2018	29 805	29 805
2019	29 767	29 767
2020	29 727	29 727
2021	29 652	29 652
2022	29 531	29 531
2023	29 405	29 405
2024	29 278	29 278
2025	29 139	29 139
2026	28 986	28 986
2027	28 823	28 823
2028	28 655	28 661
2029	28 483	28 496
2030	28 301	28 320
2031	28 111	28 136
2032	27 919	27 949
2033	27 726	27 762
2034	27 541	27 582
2035	27 371	27 418
2036	27 220	27 273
2037	27 081	27 139
2038	26 945	27 008
2039	26 808	26 876
2040	26 673	26 746
2041	26 538	26 616
2042	26 402	26 485
2043	26 259	26 347
2044	26 107	26 199
2045	25 942	26 039
2046	25 762	25 864
2047	25 568	25 674
2048	25 361	25 472
2049	25 141	25 256
2050	24 904	25 023
2051	24 651	24 776
2052	24 393	24 522
2053	24 133	24 267
2054	23 865	24 003
2055	23 588	23 730

2056	23 311	23 458
2057	23 025	23 177
2058	22 715	22 871
2059	22 397	22 558
2060	22 089	22 254

W konsekwencji zwiększą się wpływy z tytułu podatków, opłacanych składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne, jak również zwiększą się możliwości rozwojowe gospodarki, przyczyniając się do wzrostu PKB.

Tabela 9.

Rok	Realne tempo wzrostu PKB w %	
	Scenariusz bazowy	Scenariusz po zmianach
2013	3,38	3,38
2014	3,81	3,81
2015	3,95	3,95
2016	3,73	3,73
2017	3,78	3,78
2018	3,68	3,68
2019	3,39	3,39
2020	3,30	3,30
2021	3,20	3,20
2022	3,08	3,08
2023	3,00	3,00
2024	2,91	2,91
2025	2,84	2,84
2026	2,79	2,79
2027	2,76	2,76
2028	2,74	2,74
2029	2,71	2,71
2030	2,67	2,67
2031	2,65	2,65
2032	2,63	2,64
2033	2,59	2,60
2034	2,55	2,56
2035	2,51	2,53
2036	2,45	2,47
2037	2,36	2,39
2038	2,28	2,31
2039	2,20	2,23
2040	2,13	2,16
2041	2,03	2,06
2042	1,92	1,95
2043	1,81	1,85

2044	1,73	1,76
2045	1,62	1,66
2046	1,53	1,56
2047	1,44	1,48
2048	1,36	1,40
2049	1,30	1,33
2050	1,24	1,27
2051	1,20	1,24
2052	1,19	1,23
2053	1,19	1,22
2054	1,19	1,23
2055	1,20	1,23
2056	1,20	1,23
2057	1,20	1,23
2058	1,21	1,25
2059	1,25	1,29
2060	1,30	1,34

5. Ocena wpływu na gospodarstwa domowe

Proponowane rozwiązania nie będą miały bezpośredniego wpływu na sytuację gospodarstw domowych.

Natomiast opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne będzie zwiększać kapitał na indywidualnym koncie emerytalnym osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem w okresie przerwy w prowadzeniu działalności zarobkowej oraz w konsekwencji pobieraną w przyszłości emeryturę – szacunkowo o blisko 40 zł miesięcznie dla osób nieubezpieczonych oraz blisko 75 zł dla osób prowadzących działalność (w warunkach 2012 r. dla kobiet przechodzących na emeryturę w wieku 67 lat) – w stosunku do sytuacji, gdyby dana osoba zaprzestała w tym czasie prowadzenia działalności i nie opłacała składek. Jednocześnie należy wskazać, że na skutek opłacania składek na ubezpieczenie rentowe, osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem są chronione na wypadek zaistnienia ryzyka niezdolności do pracy.